

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАВА ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА»

для неюридичних спеціальностей

Економіко-правовий факультет

Історичний факультет

Факультет філології та масових комунікацій

Факультет грецької філології та перекладу

Факультет іноземних мов

2019-2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи правознавства» для студентів неюридичних спеціальностей (денної та заочної форм навчання).

Розробники:

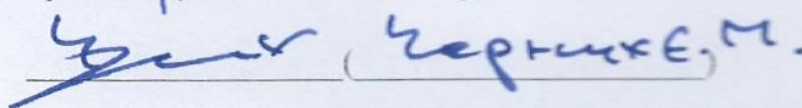
Шебаніц Д.М., кандидат історичних наук, доцент кафедри права та публічного адміністрування Маріупольського державного університету

Барегамян С.Х., кандидат юридичних наук, кафедри права та публічного адміністрування Маріупольського державного університету

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри права та публічного адміністрування МДУ

Протокол від « 17 » 09 2019 року, № ____

В.о. завідувача кафедри
права та публічного адміністрування

 (Черныш Е.М.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна / заочна	
Кількість кредитів – 3	неюридичні спеціальності	Нормативна	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3,4	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента – 20	Освітній рівень бакалавр	Лекції	
		20 год. / 10 год.	
		Практичні, семінарські	
		10 год. / 4 год.	
		Самостійна робота	
		59 год. / 77 год.	
Індивідуальні завдання			
1 год. / 1 год.			
		Вид контролю	Екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Високий рівень культури суспільства, зокрема правової, є однією з важливих ознак правової держави, яка заснована передусім на принципах верховенства права і правового закону, поваги до основних прав і свобод людини і громадянина. Дотримання вимог законодавства, послідовна реалізація основних прав і свобод людини і громадянина залежать від багатьох факторів, зокрема від рівня організації освіти, отримання знань про державно-правові явища.

Основи правознавства є дуже важливою дисципліною для становлення висококваліфікованих спеціалістів в будь-якій сфері життєдіяльності держави та суспільства. Знання принципів та загальних понять правознавства має важливе значення для майбутньої діяльності спеціалістів, для багатоаспектного формування та розвитку особистості, для стимулювання творчої активності студента, адже людина постійно є учасником правовідносин, хоча навіть інколи і не здогадується про це. Оволодіння знаннями з дисципліни «Основи правознавства» допоможе студентам кращим чином зрозуміти предмет, освоїти теорії виникнення держави та права, отримати уявлення про основні галузі національного права, ознайомитися з порядком вирішення правових задач.

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ: набуття студентами ґрунтовних знань з теорії правознавства, оволодіння системою основних понять правознавства, засвоєння найважливіших положень окремих правових галузей та вироблення навичок їх застосування на практиці.

ЗАВДАННЯ КУРСУ:

- 1) вивчення теорії правознавства;
- 2) закономірностей та специфіки розвитку держави та права;
- 3) основних положень Конституції України, які стосуються регламентування діяльності держави та організації суспільного життя, прав і обов'язків громадянина;
- 4) ознайомлення з базовими положеннями основних галузей права України та їх застосуванням у практичних завданнях;

5) ознайомлення студентів із перспективами розвитку правової системи України у зв'язку із євроінтеграційними процесами.

В результаті вивчення даної дисципліни на основі даної програми студент повинен

знати:

- основні джерела та літературу з питань курсу;
- поняття, сутність, передумови виникнення держави і права, форми держави;
- елементи системи права і системи законодавства, систематизацію законодавства;
- основні ознаки, види та структуру правових відносин;
- поняття та ознаки правопорушення та юридичної відповідальності;
- основи конституційного, адміністративного, цивільного, господарського, сімейного, житлового, трудового та кримінального права;
- сформулювати чітке уявлення про структуру національної системи права;
- з'ясувати особливості предмету і методу регулювання провідних галузей права України та засвоїти їх фундаментальні положення.

вміти:

- розв'язувати практичні завдання з основних галузей права України;
- володіти навичками роботи з Конституцією України, Цивільним кодексом України, Сімейним кодексом України, Кодексом законів України про працю, Кримінальним кодексом України з метою правильного аналізу юридичних правопорушень;
- самостійно здійснювати пошук необхідних нормативно-правових актів та правильно їх використовувати;
- орієнтуватися в основах права, застосовувати на практиці його основні норми, розуміти терміни, орієнтувати у джерелах та літературі з питання та використовувати їх у повсякденному житті;
- обґрунтовувати вибір певної норми, якої потребує певна ситуація.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінари, реферування фахової літератури за темами, рішення юридичних задач, складання процесуальних документів.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ: оцінювання усних та тестових відповідей на семінарських заняттях; модульні контрольні роботи; перевірка та оцінювання самостійної роботи студента.

Навчальна програма розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалавра.

Програма побудована за вимогами кредитно-трансферної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена з примірною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Програма складається з двох змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади держави та права.

Змістовий модуль 2. Галузі права України.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Тема 1. Основи теорії держави

Поняття та ознаки держави. Теорії походження держави. Поняття функцій держави та їх види. Поняття та структурні елементи форми держави. Форми правління: поняття та види. Республіка. Монархія. Форми державного устрою: поняття та види. Унітарна держава. Федерація. Конфедерація. Імперія. Форми державного режиму: поняття ті види. Демократичний режим. Недемократичні режими. Форма правління та форма державного устрою України згідно українського законодавства. Адміністративно-територіальний устрій України.

Тема 2. Основи теорії права

Поняття та ознаки права. Походження права. Джерела права. Правова система. Поняття законодавства. Види нормативних актів. Поняття та ознаки закону. Види законів. Конституція як основний закон держави. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття та види. Систематизація нормативно-правових актів: поняття, значення та види. Система права. Норма права як первинний елемент системи права.

Загальна характеристика галузей права України

Поняття і структура правовідносин. Поняття, ознаки і види правопорушень.

Юридична відповідальність: поняття, ознаки, види. Принципи та мета юридичної відповідальності. Підстави для притягнення до юридичної відповідальності. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.

Тема 3. Правоохоронні та правозахисні органи

Правоохоронні органи в Україні: поняття, система та завдання. Правовий статус національної поліції. Прокуратура України. Адвокатура України: завдання та функції.

Правовий статус Служби безпеки України. Митні органи України. Прикордонні війська. Державна податкова служба. Органи захисту прав

споживачів.

Поняття правозахисної діяльності. Нотаріат в Україні. Адвокатура. Юстиція в Україні. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Правове регулювання судової влади в Україні. Поняття та принципи правосуддя. Поняття та види судів в Україні. Правовий статус суддів. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юстиції. Функції та повноваження Конституційного Суду України.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ГАЛУЗІ ПРАВА УКРАЇНИ

Тема 4. Конституційне право України

Конституційне право: предмет та метод правового регулювання. Конституція – основний закон держави. Конституційний лад держави. Конституційний статус особи. Громадянство. Система конституційних прав і свобод людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина. Конституційне регулювання народовладдя в Україні. Форми здійснення народовладдя в Україні. Референдум: поняття та види. Вибори: поняття та види. Вибірчі системи.

Органи державної влади в Україні. Правовий статус Верховної Ради України. Правовий статус народного депутата України. Правовий статус Президента України. Система органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади. Місцеві органи виконавчої влади в Україні. Органи місцевого самоврядування.

Тема 5. Адміністративне право України

Поняття та джерела адміністративного права України. Поняття державного управління. Державна служба в Україні. Правовий статус державних службовців. Адміністративна відповідальність. Поняття та система адміністративних стягнень. Державне управління освітою та наукою в Україні. Військова служба в Україні.

Тема 6. Кримінальне право України

Кримінальне право України: поняття та система. Кримінальний кодекс України. Кримінальна відповідальність, як вид юридичної відповідальності.

Підстави кримінальної відповідальності. Поняття злочину, його ознаки. Склад злочину. Стадії злочину. Види кримінальних покарань. Амністія та помилування.

Тема 7. Цивільне право України

Цивільне право України: поняття, предмет, джерела. Цивільно-правові відносини. Суб'єкти цивільно-правових відносин: поняття та види. Фізичні особи як суб'єкти цивільно-правових відносин. Поняття правоздатності та дієздатності фізичних осіб. Види дієздатності фізичних осіб. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою. Юридичні особи як суб'єкти цивільно-правових відносин. Правосуб'єктність юридичних осіб. Держава як суб'єкт цивільно-правових відносин.

Право власності: поняття та елементи. Форми та види права власності. Цивільно-правові договори: поняття і види. Цивільно-правова відповідальність: поняття та особливості. Поняття і види спадкування в Україні.

Поняття житлового права. Характеристика житлового законодавства. Житловий фонд України та його види. Договір житлового найму. Право громадян на житло і форми його реалізації.

Тема 8. Сімейне право України

Сімейне право України: поняття та джерела. Сім'я та шлюб за сімейним законодавством. Порядок укладення шлюбу. Порядок розірвання шлюбу. Права та обов'язки подружжя. Права та обов'язки матері, батька і дитини. Позбавлення батьківських прав. Шлюбний договір. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Опіка та піклування. Патронат.

Тема 9. Трудове право України

Поняття трудового права і предмет його регулювання. Джерела трудового права. Колективний договір. Трудовий договір: поняття, сторони і зміст. Види трудових договорів. Порядок прийняття на роботу.

Робочий час: поняття та види. Поняття та види часу відпочинку. Трудова дисципліна. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Оплата праці. Праця молоді. Пільги для працівників, які поєднують роботу з навчанням.

Відповідальність у трудовому праві України. Види, порядок накладання та зняття дисциплінарних стягнень. Індивідуальні та колективні трудові спори. Підстави розірвання трудового договору. Звільнення за ініціативою працівника. Розірвання трудового договору за ініціативою власника чи уповноваженого ним органу.

Тема 10. Господарське право України

Господарське право України: поняття і предмет правового регулювання. Господарський кодекс України. Господарські відносини. Суб'єкти господарського права та їхні види. Господарське товариство. Підприємницька діяльність. Інвестиції та інвестиційна діяльність. Поняття «податок». Види податків.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади держави та права												
Тема 1. Поняття держави, ознаки та загальна характеристика	11	4	1			6	4	2	-			2
Тема 2. Основи права	11	4	1			6	9	2	2			5
Тема 3. Правоохоронні та правозахисні органи	6	-	1			6	5	-	-			5
Разом за змістовим модулем 1	28	8	3			18	18	4	2			12
Змістовий модуль 2. Галузі права України												
Тема 4. Конституційне право України	12	4	1			6	16	4	2			10
Тема 5. Основи адміністративного права України	9	1	1			7	10	-	-			10
Тема 6. Основи кримінального права України	10	1	1			8	10	-	-			10
Тема 7. Основи трудового права України	9	2	1			5	5	-	-			5
Тема 8. Основи цивільного права України	8	2	1			5	10	-	-			10
Тема 9. Сімейне законодавство	8	2	1			5	10	-	-			10

Тема 10. Господарське право України	5	-	1			5	10	-	-			10	
Разом за змістовим модулем 2	61	12	7			41	71	4	2			65	
Усього годин	89	20	10			59	89	8	4			77	
Модуль 2													
ІНДЗ	1				1		1					1	
Усього годин	90	20	10		1	59	90	8	4			1	77

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна / заочна
1	Основи теорії права	2 / 2
2	Основи конституційного права України	2 / 2
3	Основи кримінального та адміністративного права	2 / -
4	Трудове право України	2 / -
5	Цивільне та сімейне право України	2 / -
Разом		10 / 4

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота передбачає необхідність самостійного опанування студентами основними теоретичними положеннями, категоріями, термінами, що використовуються даною навчальною дисципліною, а також самостійне оволодіння основними методами наукового дослідження та розвиток самостійного теоретичного правового мислення.

Опрацьовуючи самостійно матеріал студентам бажано використовувати джерела, що запропоновані в загальному списку рекомендованих джерел.

Формами контролю виконання студентами самостійної роботи є усне або письмове опитування та перевірка правильності виконання навчальних завдань під час індивідуально-консультативної роботи викладача.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна / заочна
1	Основи теорії держави	6 / 2
2	Основи теорії права	6 / 5
3	Правоохоронні та правозахисні органи	6 / 5
4	Конституційне право України	6 / 10
5	Адміністративне право України	7 / 10

6	Кримінальне право України	8 / 10
7	Трудове право України	5 / 5
8	Цивільне право України	5 / 10
9	Сімейне право України	5 / 10
10	Господарське право України	5 / 10
Разом		59 / 77

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Мета наукової роботи з аналітичним оглядом наукових публікацій:

напрацювання самостійних творчих навичок з підготовки письмової роботи, яка представляє собою загальний огляд (аналіз) наукових публікацій та розгорнуте і аргументоване викладення власного погляду студента, з можливістю критичного підходу до деяких наукових теоретичних підходів за визначеною темою наукового дослідження.

Вимоги до змісту самостійної (індивідуальної) наукової роботи:

- 1) Структура роботи складається з плану, вступу, основної частини, загальних висновків, списку використаних наукових та нормативних джерел. Посилання на використані джерела є обов'язковим.
- 2) Вступ має містити:
 - актуальність теми (висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним, досить кількома реченнями висловити сутність проблеми наукового завдання);
 - мету і завдання;
 - об'єкт дослідження (це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення);
 - предмет дослідження (міститься в межах об'єкта);
- 3) Основний зміст роботи повинен містити детальний аналіз проблематики визначеної теми наукової роботи з оглядом наукових підходів та власних аргументованих ідей до вирішення проблеми, можливий аналіз нормативного матеріалу та матеріалів юридичної практики.
- 4) Загальні висновки по роботі – коротке викладення чітко сформульованих ідей і належно обґрунтованих пропозицій основної частини, які мають науково-практичне значення і є самостійним здобутком студента.
- 5) Список використаних джерел з посиланням в тексті (10-15 найменувань).
Обов'язковим є посилання на діюче законодавство. Рекомендовано здійснювати пошук Законів України та інших нормативно-правових актів на офіційному порталі Верховної Ради України:

Оформлення роботи:

- загальний об'єм всієї роботи не має перевищувати 15 друкованих сторінок;
- поля: верхнє, нижнє – 2 см, зліва – 2,5 см, справа – 1,5 см;
- шрифт – 14 Times New Roman, інтервал – 1,5;
- нумерація сторінок.

Першою сторінкою є титульний аркуш (див. додаток 1), який включають до загальної нумерації сторінок. На першій та другій сторінках номер не ставлять. Номер проставляють з третьої сторінки (вступ) у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Зміст індивідуальної роботи повинен мати просту структуру (див. додаток 2). В дослідженні необхідно розкрити проблематику та запропонувати власні пропозиції щодо вдосконалення вказаних проблем, використовуючи нормативно-правову базу і наукові публікації з юридичних дисциплін останніх років.

Оцінювання: рівень аналізу чинного законодавства та наукових джерел, повнота розкриття теми, послідовність і правильність аргументації власних думок, якість оформлення та презентації, тощо.

Тематика самостійної (індивідуальної) наукової роботи затверджується викладачем.

Індивідуальна робота студента передбачає складання індивідуального науково-дослідного проекту.

Не припустимою є підготовка проекту в зошитах, або на листах формату А-4, що заповнені з обох сторінок. Індивідуальний науково-дослідний проект складається з наступних частин:

1. Індивідуальної наукової роботи (реферату) з актуальної проблематики в сучасних умовах.
2. Рішення юридичних задач (з глибокою та різносторонньою аргументацією).
3. Письмові відповіді на запитання за результатами опрацювання законів.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, семінари, підготовка доповідей, самостійна робота студентів. Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем.

Індивідуально співбесіда за програмовим змістом дисципліни, та перевірка завдань для самостійної роботи студента визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності студента.

9. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня опанування здобувачами вищої освіти матеріалу навчальної дисципліни проводиться шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення дисципліни з метою виявлення ступеню розуміння студентом засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять (40 балів), а також за результатами виконання студентом індивідуальних завдань, а саме: підготовки реферату (10 балів).

Загальні критерії оцінювання результатів поточного контролю з дисципліни:

45-50 балів	ЗВО виявив цілковите володіння навчальним матеріалом, вмє аргументовано його викладати під час усних опитувань та письмових відповідей. Усі виконані індивідуальні завдання продемонстрували здатність студента не тільки оперувати теоретичним матеріалом, але й застосовувати його на практиці, знаходити раціональні рішення проблемних ситуацій, його здатність до аналітичного та критичного мислення.
39-44 бали	ЗВО в цілому достатньо повно володіє навчальним матеріалом, здатний демонструвати знання теоретичних питань інвестиційної діяльності. Водночас, під час усного та письмового викладення деяких питань студент допускає окремі неточності та незначні помилки. Виконані індивідуальні завдання показують, що студенту дещо не вистачає аргументованості при розв'язанні деяких проблемних ситуацій.
35-38 балів	ЗВО володіє навчальним матеріалом частково, демонструючи базові теоретичні знання. Усні та письмові питання розкрито частково, поверхово, недостатньо аргументовано. Реферат виконаний на достатньо низькому рівні; індивідуальне практичне завдання обгрунтовано.
0-34 бали	ЗВО не володіє або недостатньо володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту більшості теоретичних питань. Індивідуальні завдання не виконані.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. Кожен екзаменаційний білет з дисципліни містить три теоретичні питання.

Питання екзаменаційного білету	Бали
1. Перший рівень складності	10
2. Другий рівень складності	15
3. Третій рівень складності	25
Підсумок	50

Оцінювання відповіді на теоретичне питання відбувається за наступними критеріями:

понад 90% правильних відповідей 9-10 балів (перший рівень складності) 13-15 балів (другий рівень складності) 22-25 балів (третій рівень складності)	теоретичне питання розкрито в повному обсязі, відповідь на питання викладено в логічній послідовності, зроблено правильні висновки
76 – 90% правильних відповідей 7-9 балів (перший рівень складності) 11-13 балів (другий рівень складності) 19-22 балів (третій рівень складності)	теоретичне питання розкрито майже в повному обсязі, але матеріал викладено в недостатній логічній послідовності або зроблені неправильні висновки
60 – 75 % правильних відповідей 6-7 балів (перший рівень складності) 9-13 балів (другий рівень складності) 15-22 балів (третій рівень складності)	значна частина теоретичного питання не була висвітлена
менш 60 % правильних відповідей 0-6 балів (перший рівень складності) 0-9 балів (другий рівень складності) 0-15 балів (третій рівень складності)	більша частина питання не була висвітлена або питання повністю не розкрито

10. Засоби оцінювання

Опитування та доповіді на семінарських заняттях, оцінка за реферат, екзамен.

Питання до екзамену

1. Блок питань з теорії держави та права

1. Поняття та ознаки держави.
2. Теорії походження держави.
3. Функції держави.
4. Форма правління: поняття та види.
5. Форми державного устрою: поняття та види.
6. Форми державного режиму.
7. Форма правління та форма державного режиму в Україні.
8. Система адміністративно-територіального устрою України.
9. Поняття органу держави. Апарат держави.
10. Походження права. Поняття та ознаки права.

11. Система права. Норма права як первинний елемент системи права.
12. Джерела права. Правова система.
13. Поняття та ознаки нормативно-правових актів. Види нормативно-правових актів.
14. Систематизація нормативно-правових актів: поняття та види.
15. Галузі права.
16. Правовідносини: поняття та склад.
17. Правопорушення.
18. Поняття, види та ознаки юридичної відповідальності.

2. Блок питань з конституційного права

19. Конституційне право: поняття та предмет правового регулювання.
20. Характеристика Конституції як Основного Закону держави.
21. Громадянство України.
22. Система конституційних прав і свобод людини та громадянина. Конституційні обов'язки громадян в Україні.
23. Референдум: поняття та види.
24. Принципи виборчого права в Україні.
25. Виборчий процес та його стадії.
26. Правовий статус, склад і повноваження Верховної Ради України.
27. Правовий статус народного депутата України.
28. Правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
29. Правовий статус Президента України.
30. Правовий статус Кабінету Міністрів України.
31. Центральні органи виконавчої влади в Україні.
32. Місцеві органи виконавчої влади.
33. Органи місцевого самоврядування.
34. Прокуратура України.
35. Національна поліція в Україні.
36. Служба безпеки України.
37. Нотаріат в Україні.
38. Адвокатура в Україні.
39. Юстиція в Україні.

3. Блок питань з кримінального права

40. Основні поняття і система кримінального права України.
41. Характеристика Кримінального кодексу України.
42. Кримінальна відповідальність та її підстави.
43. Поняття злочину, його ознаки, склад та стадії.
44. Співучасть у злочині.
45. Кримінальне покарання: поняття, ознаки та види.
46. Амністія та помилування.

4. Блок питань з адміністративного права

47. Поняття та джерела адміністративного права України.

48. Державна служба в Україні. Правовий статус державних службовців.
49. Адміністративна відповідальність.
50. Поняття та система адміністративних стягнень.
51. Поняття, система та завдання правоохоронних органів в Україні.

5. Блок питань з трудового права

52. Поняття трудового права і предмет його регулювання.
53. Джерела трудового права. Місце Кодексу законів про працю в системі трудового права України.
54. Колективний договір.
55. Трудовий договір: поняття, сторони і зміст.
56. Види трудових договорів.
57. Порядок прийняття на роботу.
58. Робочий час: поняття та види.
59. Поняття та види часу відпочинку.
60. Трудова дисципліна. Правила внутрішнього трудового розпорядку.
61. Оплата праці.
62. Праця молоді. Пільги для працівників, які поєднують роботу з навчанням.
63. Відповідальність у трудовому праві України.
64. Індивідуальні та колективні трудові спори.
65. Підстави розірвання трудового договору:

6. Блок питань з цивільного та сімейного права

66. Цивільне право України: поняття і система.
67. Загальна характеристика цивільного законодавства України. Цивільний кодекс України
68. Поняття та види суб'єктів цивільно-правових відносин.
69. Фізичні особи як суб'єкти цивільно-правових відносин. Поняття правоздатності фізичної особи.
70. Дієздатність фізичних осіб: поняття та види. Недієздатність.
71. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою.
72. Юридичні особи як суб'єкти цивільно-правових відносин. Правосуб'єктність юридичних осіб.
73. Поняття та елементи права власності. Форми власності в Україні.
74. Цивільно-правові договори: поняття і види.
75. Цивільно-правова відповідальність: поняття та особливості.
76. Спадкування в Україні.
77. Сімейне право України: поняття та джерела.
78. Сім'я та шлюб за сімейним законодавством.
79. Порядок укладення шлюбу.
80. Порядок розірвання шлюбу.
81. Права та обов'язки подружжя. Шлюбний договір.
82. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.

7. Блок питань з житлового права

- 83. Житловий фонд України та його види.
- 84. Договір житлового найму.

8. Блок питань з господарського права

- 85. Господарське право України. Господарський кодекс України
- 86. Господарські відносини. Суб'єкти господарського права та їхні види.
- 87. Господарське товариство.
- 88. Підприємницька діяльність.
- 89. Інвестиції та інвестиційна діяльність.
- 90. Поняття «податок». Види податків.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Максимальна кількість балів за вивчення дисципліни складає 100 балів.

Рейтинг успішності студента за вивчення – це сума балів за змістовий практичний модуль (семінарські заняття), модуль самостійної роботи, тестовий модульний контроль.

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Модуль 1					Модуль 2							
ЗМ 1			ЗМ 2							Реферат	50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	10		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

По завершенні визначається рейтинг знань в межах 100 бальної шкали.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендовані джерела інформації

Базові нормативно-правові акти

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996.– № 30.– Ст. 141.
2. Господарський кодекс України: Кодекс від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: www.rada.gov.ua
3. Житловий Кодекс Української РСР: Кодекс від 30 червня 1983 р. № 5464-X.

URL: www.rada.gov.ua

4. Загальна декларація прав людини: декларація ООН від 10.12.1948 р. URL: www.rada.gov.ua
5. Кодекс законів про працю України: Закон від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: www.rada.gov.ua
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. URL: www.rada.gov.ua
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. URL: www.rada.gov.ua
8. Кримінальний кодекс України: Кодекс від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: www.rada.gov.ua
9. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. URL: www.rada.gov.ua
10. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. URL: www.rada.gov.ua
11. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: www.rada.gov.ua
12. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР. URL: www.rada.gov.ua
13. Про державну службу в Україні: Закон України від 10 грудня 2015 р.. URL: www.rada.gov.ua
14. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. URL: www.rada.gov.ua
15. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: www.rada.gov.ua
16. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: www.rada.gov.ua
17. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: www.rada.gov.ua
18. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. URL: www.rada.gov.ua
19. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII URL: www.rada.gov.ua
20. Про звернення громадян: Закон України № 393/96-ВР від 02.10.1996 р. URL: www.rada.gov.ua
21. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668.
22. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: www.rada.gov.ua
23. Про професійний розвиток працівників: Закон України від 12.01.2012 р. № 4312-VI. URL: www.rada.gov.ua
24. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. № 1045-XIV. URL: www.rada.gov.ua
25. Сімейний кодекс України: Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: www.rada.gov.ua
26. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: www.rada.gov.ua

Додаткові нормативно-правові акти

1. Акт проголошення незалежності України. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38.
2. Бюджетний кодекс України: Кодекс від 08 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: www.rada.gov.ua
3. Господарський процесуальний кодекс України: Кодекс від 06 листопада 1991 р. № 1798-XII. URL: www.rada.gov.ua
4. Декларація про державний суверенітет України: Декларація від 16.07.1990 № 55-XII. URL: www.rada.gov.ua
5. Декларація соціальної справедливості: гідна праця та соціальний захист: Декларація від 10.02.2013 р. URL: www.rada.gov.ua
6. Європейська соціальна хартія (переглянута): Хартія Ради Європи від 3 травня 1996 р. № ETS 163. URL: www.rada.gov.ua
7. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. URL: www.rada.gov.ua
8. Земельний кодекс України: Кодекс від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. URL: www.rada.gov.ua
9. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL: www.rada.gov.ua
10. Кодекс цивільного захисту України: Кодекс від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: www.rada.gov.ua
11. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13.04.2012 р. № 4651-VI URL: www.rada.gov.ua
12. Лісовий кодекс України: Кодекс від 21.01.1994 р. № 3852-XII URL: www.rada.gov.ua
13. Митний кодекс України: Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI URL: www.rada.gov.ua
14. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ від 16.12.1966 р. URL: www.rada.gov.ua
15. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: Міжнародний документ від 16.12.1966 р. URL: www.rada.gov.ua
16. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: www.rada.gov.ua
17. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: www.rada.gov.ua
18. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI. URL: www.rada.gov.ua
19. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI. URL: www.rada.gov.ua
20. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17.11.2011 р. № 4061-VI. URL: www.rada.gov.ua
21. Про вибори Президента України: Закон України від 05.03.1999 р. № 474-XIV. URL: www.rada.gov.ua
22. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 06.11.2012 р. № 5475 – VI. URL: www.rada.gov.ua

23. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: www.rada.gov.ua
24. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III. URL: www.rada.gov.ua
25. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-XII. URL: www.rada.gov.ua
26. Про державну реєстрацію актів громадянського стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI. URL: www.rada.gov.ua
27. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII. URL: www.rada.gov.ua
28. Про загальний військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII. URL: www.rada.gov.ua
29. Про Загальнодержавну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013-2017 роки Верховна Рада України; Закон, Програма, Паспорт, Заходи від 07.06.2012 р. № 4909-VI. URL: www.rada.gov.ua
30. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. URL: www.rada.gov.ua
31. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. URL: www.rada.gov.ua
32. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. URL: www.rada.gov.ua
33. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI. URL: www.rada.gov.ua
34. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 26.06.1997 р. № 400/97-ВР. URL: www.rada.gov.ua
35. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: www.rada.gov.ua
36. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136- VIII URL: www.rada.gov.ua
37. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL: www.rada.gov.ua
38. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. URL: www.rada.gov.ua
39. Про місцеве самоврядування в Україні: Закони України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: www.rada.gov.ua
40. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 р. № 595-VIII. URL: www.rada.gov.ua
41. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: www.rada.gov.ua
42. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL: www.rada.gov.ua
43. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. URL: www.rada.gov.ua
44. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22.06.2012 р. № 5026-VI. URL: www.rada.gov.ua
45. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон

України від 22.06.2012 р. № 5026-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 22. – Ст. 216.

46. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: www.rada.gov.ua
47. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: www.rada.gov.ua
48. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: www.rada.gov.ua
49. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 р. № 1788-XII. URL: www.rada.gov.ua
50. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III. URL: www.rada.gov.ua
51. Про правила етичної поведінки: Закон України від 17.05.2012 р. № 4722-VI. URL: www.rada.gov.ua
52. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-XI. URL: www.rada.gov.ua
53. Про приватизацію державного житлового фонду: Закон України 19.06.1992 р. № 2482-XII URL: www.rada.gov.ua
54. Про приватизацію державного майна: Закон України 04.03.1992 р. № 2163-XII URL: www.rada.gov.ua
55. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: www.rada.gov.ua
56. Про свободу совісті і релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII. URL: www.rada.gov.ua
57. Про соціальний діалог в Україні Верховна Рада України: Закон України від 23.12.2010 № 2862-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 28. Ст. 255.
58. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р. № 93-IV. URL: www.rada.gov.ua
59. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-XII. URL: www.rada.gov.ua
60. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: www.rada.gov.ua
61. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: www.rada.gov.ua
62. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. URL: www.rada.gov.ua
63. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: www.rada.gov.ua
64. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН: міжнародний документ від 26.06.1945 р. URL: www.rada.gov.ua
65. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: www.rada.gov.ua

Допоміжна наукова література

1. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття): монографія. [В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін, О. О. Онищук, Ю. В. Гридасов, М. М. Новіков, У. О. Палієнко, І. А. Дьомін, О. М.

- Єщук,] ; за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон : ВАТ «Херсонська міська друкарня», 2010. 376 с.
2. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2-х т.: Т. 1. Загальна частина. Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). Київ: Юридична думка, 2004. 584 с.
 3. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2-х т.: Т. 2: Особлива частина. Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ: Юридична думка, 2005. 624 с.
 4. Адміністративне право України: навч. посіб. [Г. Г. Забарний, Р. А. Калюжний, В. К. Шкарупа]. Київ: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2005. 368 с.
 5. Адміністративне право України: підручник. За заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Юридична література, 2003. 896 с.
 6. Баймуратов М. А. Курс конституционного права Украины. Том 2. Конституционный строй Украины: учебник. Под ред. М. А. Баймуратова, А.В. Батанова. Сумы: ИТД «Университетская книга», 2012. 800 с.
 7. Берлач А. И. Правоведение: учебник. Киев: Всеукраинская ассоциация издателей «Правова єдність», 2008. 864 с.
 8. Бєсчєстний В. М. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. Київ: Знання, 2007. 286 с.
 9. Бойко М. Д. Трудове право України : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 392 с
 10. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник. Київ : Знання, 2008. 375с.
 11. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. За ред. Н. Б. Болотіної, Г.І.Чанишевої. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2000. 564 с.
 12. Борисова В. І. Сімейне право України: підручник. За заг.ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 264 с.
 13. Гайворонський В.М., В.П. Жушман, Н.В. Погорецька та ін. Господарське право України: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти. За ред. В.М. Гайворонського, В.П. Жушмана. Харків: Право, 2005. 384с.
 14. Галянтич М. К. Житлове право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 528 с.
 15. Дмитренко Ю. П. Трудове право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 621с.
 16. Дрожжина С.В. Правознавство: навч. Посібник. За ред. Дрожжиної С. В. Київ: Знання. 2006. 350 с.
 17. Колпаков В. К. Курс адміністративного права України : підручник. 2-є вид., перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
 18. Кравченко В. В, О.П. Савчук. Правознавство: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2005. 560 с.
 19. Кримінальне право України. (Загальна частина) : підручник [А. М. Бабенко, Ю. А. Вапєва, В. К. Грищук та ін] ; за заг. ред. О. М. Бандурки; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків. : Вид-во ХНУВС, 2011. 378 с.
 20. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. [Александров Ю.В., Антипов В. І., Дудоров О. О. та ін.]; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. 4-те вид. Київ. : Атіка, 2008. 376 с.
 21. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник. [Бажанов М.І., Баулін Ю. В., Борисов В. І. та ін.]; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 496 с.

- 22.Кримінальне право. Загальна частина : підручник. За ред. А. С. Беніцького, В.С.Гуславського, О.О. Дудорова, Б.Г. Розовського. Київ. : Істина, 2011. 1112с.
- 23.Кримінальне право. Загальна частина: навчальний посібник (альбом схем). За ред. А. С. Беніцького, В. О. Гацелюка, В. А. Звіряка та ін. МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ; [Відп. ред. Ю.О. Кучер]. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 148 с.
- 24.Лазарев В. В. Общая теория права и государства: учебник. Под ред. В. В. Лазарева. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Юристъ, 1996. 472 с.
- 25.Лисенков С. Л. Теорія держави і права: навч. посіб. За заг. ред. С.Л.Лисенкова, В. В. Копейчикова. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 368 с.
- 26.Мамутов В.К. Хозяйственное право: учебник. Под ред. В.К.Мамутова. Київ, 2002. 912 с.
- 27.Машков А. Д. Теорія держави і права : підручник. Київ: ВД «Дакор», 2015. 492с.
- 28.Нерсисянц В. С. Общая теория государства и права: учебник для вузов . М.: Издательство НОРМА, 2012. 560 с.
- 29.Панченко М. І. Цивільне право України: навч. посіб. Київ: Знання, 2005. 583с.
- 30.Погорілко В.Ф. Конституційне право України. За ред. В. Ф. Погорілка. 3-є вид. Київ: Наукова думка, 2006. 516 с.
- 31.Саниахметова Н.А. Предпринимательское (хозяйственное) право Украины: учебник. Харьков: Одиссей, 2005. 800 с.
- 32.Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2004. 656 с.
- 33.Фрицький О. Ф. Конституційне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 536 с.
- 34.Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. Київ : Атіка, 2009. 512 с.
- 35.Фурса С.Я. Спадкове право. Теорія та практика. Київ: Атіка, 2002. 496 с.
- 36.Харитонов Є. О. Цивільне та сімейне право України. Київ : Правова єдність, 2009. 968 с.
- 37.Харитонов Є.О. Цивільний кодекс України: коментар. Під ред. Є.О. Харитонова та О.М. Калітенко. Харків, 2003. 640 с.
- 38.Шемшученко Ю. С. Юридична енциклопедія: в 6 т. Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ: «Укр. енцикл.», 1998. Т.1: А-Г. 672 с.
- 39.Юзікова Н. С. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. Вид. Четверте, перероб. і допов. Київ: Істина, 2006. 320 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>
2. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Центр політико-правових реформ. URL: <http://www.pravo.org.ua>
4. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>
5. Професійна юридична система «Нормативні акти України». URL: <http://zakon.nau.ua/>

Інформаційні матеріали бібліотеки по забезпеченню навчальними підручниками (посібниками) з дисципліни

з/п	Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників
1.	Основи правознавства	Пилипенко П.Д., Хома Н.М., Кельман М.С. та ін	Основи правознавства: навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене і доповнене	Львів: «Магнолія 2006», 2008. 467 с.	1
2.		Каркач П.М., Головка В.О., Барановський Д.І., Кузьмін Б.М., Іванов С.М.	Основи правознавства України: Навчальний посібник	Харків: Еспада, 2008. 344 с.	1
3.		Годованик Є.В. Барегамян С.Х.	Правознавство: навчальний посібник	Маріуполь: МДУ, 2017. 320 с.	3
4.		Лисенков С.Л.	Правознавство: підручник	Київ: ФОРУМ. 2004. 480 с.	67
5.		Бобир В.І., Демський С.Е., Колодій А.М.	Правознавство: навч. посібник / За ред. Копейчикова В.В.	Київ: Юрінком Інтер, 1999. 704 с.	30
6.		Ортинський В.Л.	Основи права України	Львів: Світ, 2003. 368 с.	28
7.		Кивалов С.В., Музыченко П.П., Крестовская Н.Н., Крыжановский А.Ф.	Основы правоведения Украины: Учебное пособие	Харьков: «Одиссей», 2005. 384 с.	1
8.		Пахомов И.Н., Погребной О.О. и др.	Основы государства и права Украины	Харьков: ООО «Одиссей», 2003. 352 с.	1
9.		Пузанова Г.И.	Основы права: Учебное пособие	Одесса: Феникс, 2004. 672 с.	1

10.	Атамась Г.О.	Правознавство: навчальний посібник	Львів, 2004. 252 с.	1
11.	Понікаров В.Д., Ялдин І.В., Єрофеєнко Л.В. та ін.	Правознавство: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни	Харків: ІНЖЕК, 2004. 272 с.	1
12.	Сухоноса В.В.	Правознавство: навчальний посібник	Суми: Університетська книга, 2005. 909 с.	2
13.	Кириченко В.М.	Правознавство. Модульний курс: навчальний посібник	Київ: Центр учбової літератури, 2007. 328 с.	1
14.	Копейчиков В.В.	Правоведение: учебник	Киев: Юринком Интер, 2002. 752 с.	1
15.	Быкова Л.В.	Основы правоведения: учебное пособие	Одесса: ФЕНИКС, 2011. 204 с.	1